

Invasieve mieren vragen om gecoördineerde aanpak

In Nederland worden veel exotische mieren aangetroffen en zes hiervan gedragen zich invasief. Deze mierensoorten beïnvloeden zowel de flora als de fauna en veroorzaken flinke overlast.

Exotische mieren worden aan de lopende band naar ons land getransporteerd, voornamelijk met geïmporteerde planten uit (sub)tropische gebieden. De teller in Nederland staat op ruim 120 waargenomen soorten (Boer et al., in druk). Dat is flink meer dan de 69 inheemse mierensoorten. Een groot deel van de exotische mieren heeft zich overigens nooit gevestigd. Toch zijn er maar liefst 36 exoten die zich in Nederland (soms tijdelijk) hebben gevestigd, waarvan de meeste alleen binnen gebouwen voorkomen. Negen soorten komen echter ook buiten voor; de meest invasieve hiervan zijn de Argentijnse mier (*Linepithema humile*), de Atlantische dwergschubmier (*Plagiolepis schmitzii*), mediterrane draaigatjes (soorten uit het *Tapinoma nigerrimum*-complex) en de plaagmier (*Lasius neglectus*), terwijl mogelijk de recent gevestigde gewone dikkop

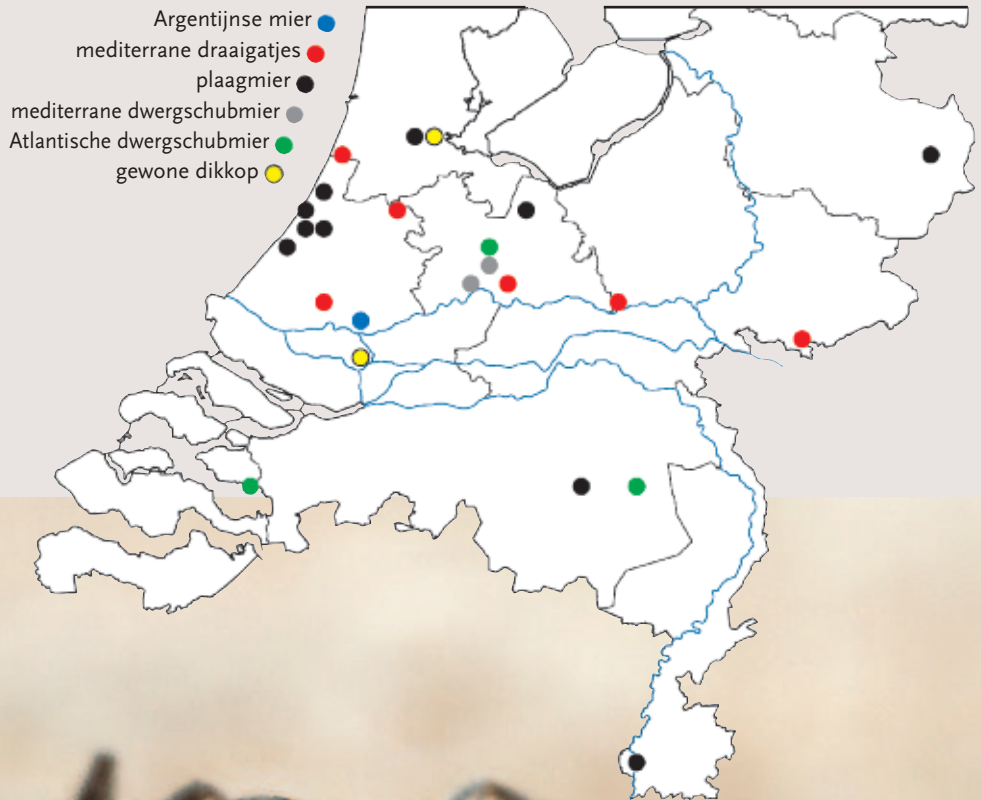
(*Pheidole pallidula*) en mediterrane dwergschubmier (*Plagiolepis pygmaea*) ook invasief worden. In figuur 1 worden de recente vindplaatsen van deze zes soorten gegeven, gebaseerd op meldingen van overlast door aanwonenden of dierbestrijders.

Schade aan natuur en overlast

Kolonies van invasieve mieren bestaan uit vele koninginnen, die in principe alle in staat zijn nieuwe vestigingen te stichten.

Bovendien stellen ze nauwelijks eisen aan hun omgeving. Het 'nest' is een clustering van mieren en de kolonie is een verzameling van clusters. Deze omvangrijke kolonies kunnen zich uitstrekken over huizenblokken, straten tot zelfs woonwijken. Door deze leefwijze kunnen ze zo talrijk worden, dat ze voedsel- en ruimteconcurrenten zijn voor andere dieren. Het zijn generalistische predatoren met een groot effect op allerlei prooidieren. Vanwege hun symbiotische relatie met bladluizen en andere snavelinsecten beschermen zij deze, waardoor ze toenemen; invasieve mieren hebben daardoor indirect invloed op planten en dieren die van die planten afhankelijk zijn.

Fig. 1. Huidige vindplaatsen van de zes meest invasieve mierenexoten (bron: Databestand EIS Kenniscentrum Insecten).

Bovendien zorgen ze voor overlast in huis, ondergraven stoepten, tasten sierplanten aan, bijten of steken, veroorzaken plakkerige honingdauw op planten en auto's en veroorzaken soms kortsluiting doordat ze elektriciteitsdraden beschadigen (Boer & Brooks, 2009; van Loon, 2009; Noordijk, 2016).

Tot nu toe komen invasieve mieren in Nederland alleen voor in stedelijk gebied. Echter, in Zuid-Europa leven bijvoorbeeld de Argentijnse mier en de plaagmier ook al in natuurgebieden. Klimaatverandering zal de problematiek in Nederland in de toekomst vergroten, waardoor uitbreiding naar natuurgebieden ook hier mogelijk wordt.

Aanpak

Overlast gevende mieren worden momenteel 'lukraak' bestreden in tuin en huis. Uitroeiing lukt echter niet, omdat er nog veel mis gaat. Zo worden soms middelen ingezet die niet succesvol zijn, wordt materiaal met mieren afgevoerd (in feite verplaatst) of wordt alleen bestreden midden in de kolonie op de plekken met de meeste overlast. Het effect is dat de mieren vooral worden verstoord of verplaatst in plaats van gedood; dit werkt verdere verbreiding in de hand.

Het voorkomen van nieuwe introducties van invasieve mieren is natuurlijk belangrijk, en een betere voorlichting hierover

zou een aandachtspunt moeten zijn. Willen we de huidige populaties van invasieve mieren enigszins in de hand houden, dan zijn goede bestrijdingsprotocollen nodig. Eerst determineren (wat meestal niet gebeurt!), dan de kolonie in kaart brengen, en vervolgens vanaf de buitengrenzen bestrijden op basis van kennis van de mierensoort en met aandacht voor het terugbrengen van de voedselbeschikbaarheid (bijv. de hoeveelheid bladluizen). Of uitroeiing echt zal lukken is niet zeker, maar het beheersbaar houden van de kolonies behoort tot de mogelijkheden. Het ontwikkelen van protocollen en het in kaart brengen van transportroutes lijken, gezien de huidige omvang van het probleem, taken van de overheid. Dit is niet alleen van belang tegen de algemene overlast, maar het kan ook voorkomen dat de invasieve mieren onze natuurgebieden gaan bevolken, met alle gevolgen van dien.

Literatuur

Boer, P. & M. Brooks, 2009. Succesvolle buitenshuis vestigingen van de Argentijnse mier *Linepithema humile* in Nederland (Hymenoptera: Formicidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 31: 17-23.

Boer, P., J. Noordijk & A.J. van Loon, in druk. Ecologische atlas van Nederlandse mieren (Hymenoptera: Formicidae). EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Loon, A.J. van, 2009. Risicoanalyse van de plaagmier *Lasius neglectus*. Rapport EIS2009-03. European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Noordijk, J., 2016. Leefwijze van *Tapinoma nigerrimum* (Hymenoptera: Formicidae), een nieuwe exotische mier in Nederland. Entomologische Berichten 76: 86-93.

Summary

Invasive ants demand a coordinated approach

In The Netherlands, more than 120 exotic ant species have been found. Many of these have settled and at least six are behaving invasively. Due to their high worker numbers, they locally induce changes in the flora and fauna, and cause severe nuisance. The six species are up to now only found in urban areas, but due to climate change, a future spread to nature reserves cannot be excluded. More attention for introduction prevention is needed and coordinated pest management and involving ant specialists are required to control the current populations.

Dr. J. Noordijk, P. Boer & Drs. A.J. van Loon
EIS Kenniscentrum Insecten /
Naturalis Biodiversity Center
Postbus 9517, 2300 RA Leiden
jinze.noordijk@naturalis.nl

M. Brooks, MSc. Int.
Kennis- en Adviescentrum Dierplagen
Postbus 350, 6700 AJ Wageningen

Foto 1. mediterraan kustdraaigatje (*Tapinoma darvii*) en plaagmier (*Lasius neglectus*) (foto's: Theodoor Heijerman).

